Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 32 (295) Fredagen den 11 augusti 1893. 6:te årg.

Prenumerationspris pr år:	Byrå:	Redaktör och utgifvare:	Utgifningstid:	Annonspris:
Idun med Modetidning och kolorerade planscher ..... kr. 9: — Idun m. Modet. utan kol. pl. » 7: 50 Idun ensam ..... » 5: —	Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr (Aftonbladets hus.) Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.	FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.	hvarje helgfri fredag. Lösnummerspris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar)	35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjadt tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.

Madame Juliette Adam.

Det finnes i det nutida Paris några »grandes dames», hvilka intaga ungefär samma plats som fordom m:me Roland de la Platière, Juliette de Récamier eller lady Blessington. Jag menar hertiginnan d'Usèz, prinsessan de Sagan och madame Juliette Adam.

Hvad den förstnämnda beträffar, har hon redan länge varit presenterad för Iduns läsarinnor. Prinsessan de Sagans lif tillhör numera nästan helt och hållet den hyperaristokratiska värld, som vegeterar i den tysta förnäma Faubourg S:t Germain eller på de gamla feodalslotten i Morbihan under stilla förbidan att »Philippe VII» skall hissa den hvita fanan på Versailles torn. Återstår således den älskvärdaste, den på snille och guld rikaste, den hvars rykte gått längst af dem alla, Juliette Adam, den fulländade världsdamen, den älskade mormodern, den världsbekanta ägarinnan af jordens mest spridda tidskrift: »La nouvelle Revue». — Det är svårt att undvika superlativer, när man talar om denna kvinna, huru öfverflödiga de dock i vår nivellerande tid tyckas kunna vara. M:me Gabrielle d'Eze, en känd auktoritet inom »tout Paris», hvilken jag är tack skyldig för många upplysningar angående Juliette Adam, påstår, att man omöjligen kan tala om henne, utan att uttrycka sig entusiastiskt. I sitt kåseri i Idun öfver hertiginnan d'Usèz yttrade herr Arfwidsson sig ej öfver hennes ålder. Låtom oss förvandla Juliette Adams femtiosju år till en komplimang för hennes ungdomliga utseende och otroliga, genuint parisiska arbetsförmåga.

Dotter till en obemedlad läkare, som skötte sin ringa praktik i den lilla picardiska staden Verberie, föddes Juliette Lamber 1836. Om hennes ungdom är ej mycket att säga. Hon gifte sig tidigt med en herr La Messène, ett äktenskap, som blef så olyckligt, att den unga

Att finna lyckan... Fåfäng är din strid,
Hur outtröttligt än du går till väga.
En lycka blott i världen finns. Och hon
Är deras hemlighet, som henne äga.

Alb. Roderich.

makan föredrog att i Paris förtjäna sitt bröd med pennan. Den serie elegant och känsligt skrifna skisser och noveller, som hon nu under sitt flicknamn gaf ut, gjorde snart den energiska picardiskan känd och värderad i den stad, hvars favorit hon en gång skulle blifva. I de mondäna salonger, där den unga författarinnan inom kort blef en självskrifven gäst, sammanträffade hon ofta med senatorn Edmond Adam. De fattade tycke för hvarandra, och efter herr La Messènes död förmälde sig den bekante politikern med hans änka.

Nu först var hennes lycka gjord, hennes ställning fast. Ty trots den vidsträckta bildningen, det strålande utseendet och det eleganta uppträdandet hade vår hjältinna troligen aldrig uppnått den suveräna ställning inom stora världen, som hon nu innehar, om ej dessa företräden blifvit förhöjda af en lysande social ställning och en ofantlig rikedom. De båda makarna passade bra tillsamman. Juliette Adams enastående sällskapstalanger gjorde sig på ett glänsande sätt gällande i den politiska värld, där hennes man var en af ledarne. Under det olyckliga kriget 1870—71, då Frankrike förlorade så många af sina tappraste söner och två af sina vackraste landskap, täflade dess ädlaste hjärtan att lindra nöden och lidandet bland de knapphändigt utrustade trupperna och inom det hårdt ansatta Paris. Grefven af Chambord, hvars hela lif var en ädel längtan att få lyckliggöra sitt af politiska stormar sönderslitna fädernesland, upplät sitt slott och sina rikedomar till de sårades och nödlidandes tjänst. Äfven Juliette Adam har för all framtid fästat sitt namn vid detta sorgens år genom de uppoffringar och den självförsakelse hon då lade i dagen.

Några år efter kriget gjorde Juliette Adam en smärtsam förlust, då hennes make i juli 1877 plötsligt afled. Men, som Börne säger, »det är med stora hjärtan som med världshafvet: de frysa aldrig till.» Sorgen gjorde endast hennes ögon vaknare för andras lidanden, och hon utvecklade nu en arbetsförmåga och en välgörenhet, som utsträckte hennes popularitet äfven till de små, de olyckliga, som dragit den sämsta lotten i lifvets lotteri.

Hennes intresse för politiken var dock fortfarande lika lifligt som fordom. Men efter Gambettas död 1882 förlorade salongen vid rue Juliette Lamber sin anstrykning af specielt politisk. De stora namnen inom konstens, vetenskapens, litteraturens och välgörenhetens värld började nu äfven få burskap där.

Ernest Renan, den afundsvärde, hvilken efter så många strider och mödor omsider förvärfvade sig det »stora lugnet», som så sällan faller på de dödliges lott, såg man ofta på sitt säfliga sätt där strö omkring sig några smulor af sin ofantliga lärdom. Den svärmiske François Coppée, världsmannen Alexandre Dumas och den store Pasteur höra till stamgästerna. Hertiginnan de Galliera, »välgörenhetens drottning», som Zola förevigat i L'Argent, räknade Juliette Adam bland sina intimaste väninnor. Francisque Sarcey, som efter Janin fattat spiran inom kritikens värld, resonnerar där helt trankilt med den hetlefrade akademikern hertig de Broglie om äktheten af Talleyrands memoarer, under det vicomte Melchior de Voguë med lifliga färger för Henry Greville målar en bankett hos Rysslands Croesus, furst Youssoupoff. Vår unga landsmaninna, fru Sigrid Arnoldson, har äfven många gånger rönt den snillrika parisiskans gästfrihet.

Men Juliette Adam är ej blott världsdam, hon är äfven mormoder och en riktigt rar mormoder sedan, som ej fäster sig vid, att hennes barnbarn då och då vända upp och ned på hela huset. Paris' »jeunesse dorée» har då, minst sagdt, lika roligt vid tonerna af Waldteufel eller Ganne som de odödlige vid sina lärda diskussioner, och dansen fortgår långt fram på natten under anförande af löjtnant de Sèze eller någon annan af den stora världens kotiljongsdekorerade balhjältar. Utom de plikter, som sällskapslifvet pålägger henne, har redaktrisen af »La nouvelle Revue» äfven tusen andra järn i elden. Redigerandet af jordens mest spridda tidskrift borde vara sysselsättning nog för en person. Men hon utöfvar äfven en vidsträckt enskild litterär verksamhet och för trägen korrespondens med en stor del af nutidens berömdaste personligheter på alla områden.

Bland Juliette Adams romaner och noveller må nämnas: Le Mandarin, Les Recits d'une paysanne, le Voyage autour du grand Pin, Dans les Alpes, l'Education de Laure, Saine et Saune, Le siège de Paris (kanske den mest lästa), les Recits du golfe Juan (m:me A. tillbringar en stor del af året på sitt slott vid Juan-bukten), Jean et Pascal, Grecque, Laide samt många andra. Bland hennes dramatiska arbeten gjorde Galathea härom året succès på Théâtre des Nations.

Få människor hafva fått på sin lott så mycket af denna världens goda som madame Adam, få hafva som hon arbetat för sitt land och sig själf, få hafva nått hennes popularitet.

När Victor Hugo för ett tiotal år sedan afled, sade man, att kungen i snillets värld gått bort. Hvvem vet, om ej de goda parisarne, lätt rörda och upprörda som de äro, en gång när Juliette Adams hjärtliga småleende stelnat, när hennes gifmilda hand kallnat, skola sörja henne såsom dess drottning!

Mari Mihi.

Den, som umgås med många, drifver en minuthandel, i hvilken det är mycket att göra, men litet att förvärfva.

Knigge.

Små gotländingar.

Kvällen sänker sig sommarljus.
Öfver vågornas lätta brus
gunga glimrande stigar.

Thjelvar, pilten af sägner full,
tror sig skåda en bro af gull
midt i ändlösa hafvet.

Ropar: »Se, där går vägen fram
till en pärlbottnad, undersam
nejd i hafsmannens rike.

»Där står Valdemars stora kar,
än i dag som i forna dar
fyldt med strålande skatter.

»Tydligt ser jag, hur liten våg
silar klar genom silfvertråg,
rullar snabb kring gulltenar.

»Tydligt ser jag karbunkelns glöd
gnistra fram likt en stjärna röd.
Kära hjärtandes, stanna!»

Pilten Nisse alls intet ser,
utom det att Guds sol går ner
stor och klargul i hafvet.

Liknöjd lämnar han sin kamrat,
söker ifrigt petrifikat
djupt i tångsnärjda gruset.

Ropar: »O, hvilken fångst så rar,
jag en gråsugga hittat har.
Se, så vackert förstenad!»

Bjuder ut den och får en slant,
tackar ödmjukt och bockar grant,
letar åter i hoppet.

Medan Thjelvar ses tomhändt stå,
stirrande i det djupa blå
efter gyllene sagor.

Anna Knutson.

Kvinnofrågan och vetenskapen.

Af **Kate Schirmacher.**

II.

Du uppställer sig frågan: Hvar och på hvad sätt kan denna vetenskapliga uppfostran bibringas flickorna? Jag vill börja med det senare och ställa spörsmålet så: »Hur danar man intelligenta människor?» Jo, genom att lära dem tänka. Och hur lär man dem tänka? Genom att lära dem noga pröfva allt, som föreligger. Det vill säga att mina lärjungar lära sig tänka, om jag håller dem till att fråga efter tingens *hvarför*. Om jag tillsammans med dem undersöker orsaken, hvarför t. ex. de stora

handelsstäderna liggga vid flodmynningarna; hvarför nattfjärilarne ha mörka färger och gräshopporna gräsets gröna kulör; hvarför det trettioåriga kriget just måste föras i Tyskland o. s. v. i oändlighet. Ty allting på jorden har sin orsak och, till och med där vi ännu icke känna denna, är det bra att noga hålla fast vid denna lag, vore det ock blott för att icke fångas af vidskepelse.

Näst efter detta *sökande efter orsaken* kommer så *jämförelsen:* hvarför två saker äro lika eller olika, hvarför t. ex. i Tyskland, Frankrike och England tre så lika gestalter som Heine, Musset och Byron uppstodo. Följer så jämförelsen mellan karaktäristiska egenskaper på alla områden, allt ifrån naturvetenskapen ända till grammatiken: ty om nu tysken säger »in einer höheren Oktave» och fransmannen däremot »plus haut d'une octave» — då ligger häri hela skillnaden mellan de bägge språken, af hvilka det förstnämnda alltid sträfvar att sammandraga, det senare alltid att sönderdela. — Ur fortsatta jämförelser framgår slutligen det på skäl grundade omdömet, om en sak är god eller dålig, passande eller ändamålsenlig: vi kunna börja öfva kritik. Vi uttala icke längre några omogna och förflugna »backfisch»-domar, utan en lugn, klar åsikt, för hvilken vi kunna stå.

Ur en följd af välgrundade omdömen öfver större tidsskeden inom historien och litteraturen, öfver naturvetenskapens stora frågor bildar sig en sorts världshistoria i vårt hufvud: vi bli underkunniga om de stora lagar, som verka i lifvet och naturen, lära oss bättre förstå vår egen tid och oss själfva och att hysa intresse för de frågor, som beröra ej blott vår egen person, familj och bekanta, utan äfven staden, landet, folket, mänskligheten. Därmed är man ock en intelligent kvinna. Man besitter måhända mindre positivt vetande, än man nu gemenligen för med sig från skolan ut i lifvet. Men hvad man lärt, förstår och behärskar man; de olika delarne af ens vetande äro bragta i förbindelse med hvarandra, äro genomarbetade. Kunskap och handling ha sammanhang. En sådan kvinna kan det icke hända, att hon efter ett år har glömt sina skolkunskaper: de ha blifvit hennes kött och blod. Och glömde hon äfven något, så äger hon dock sin »metod» och kan med dennas hjälp själf åter uppsöka det förlorade; tingen tala till henne, kartorna och de historiska siffrorna ha en inre mening, som hon på nytt åter kan aflocka dem. — Och än mer, med denna metod står hon icke hjälplös gent emot lifvet och dess svårigheter: inträffar något oförutsedt, så vet hon: först pröfva oväldigt, så tänka klart, till sist döma sakligt. Vid detta recept kan man hålla sig; det dröjer nog en tid, innan man lyckas omsätta satsen i lefvande praxis, men till sist skall snart sagdt hvarje motgång på detta vis låta sig afvända eller bära. Intelligensen — d. v. s. förmågan att sätta sakerna i hvarandras rätta sammanhang — är den gyllene nyckeln till lifvets slott, det bästa verktyg att ta sig fram med genom världen. Och därför är det godt, att äfven kvinnorna förses därmed.

Den plats, där detta först och främst bör iakttagas, är flickskolan, om vi nu tills vidare lämna hemmet å sido. Det gifves nu för tiden flickskolor, i hvilka undervisningen drifves efter vetenskaplig metod; men det gifves äfven många, i hvilka det gamla, ytliga systemet ännu florerar. En hvar af oss kan af egen erfarenhet döma härom. Den som uppfostrats efter den vetenskapliga metoden, fortsätter nog af egen böjelse äfven efter skoltiden att arbeta vidare; den som ej fått inhämta densamma, borde rätt allvarsamt sträfva att nu tillegna sig den. Därmed mena vi ej, att ungdomslust och glädje skola förbjudas. Tvärtom: att vara ung är att vara glad. Men dygnet har 24 timmar, och då kunde väl 2 af dessa anslås för allvarsamt tankearbete eller ett intelligent handarbete. Någon särskild begåfning eller anlag har nog hvarje människa, alldeles bortsedt från dem, som af plikt eller yrke *måste* och *vilja* förbereda sig i en viss riktning. *Hvad* man sysselsätter sig med, är ganska likgiltigt, det kommer blott an på *huru*, på metoden. Man må spela piano eller måla i olja, studera franska eller läsa historia, syssla med botanik eller lära kokkonst, blott det sker efter den rätta metoden, d. v. s. med förstånd och system. Icke mångsidigheten gör det, utan grundligheten. — Lyckas blott först på alla dessa områden den vetenskapliga metoden tränga sig igenom, då skola dessa sorgliga dilettantarbeten försvinna, färgklodderier, där fåglarne äro större än träden, i hvilka de sitta, öfversvämningen af stickade och broderade klutar; man kommer att sjunga och spela mindre, men därför ock med större gedigenhet och konst; man kommer att läsa engelska, franska och italienska med urskiljning och mera aktgifva på författarnes och litteraturens särmärken än på »parlerandet». Intresset för naturvetenskaplig och historisk forskning skall växa, våra klassiska författare skola mera läsas och bättre förstås. De unga flickorna beteckna ej längre allvarsamma frågor för dagen och politik som »förfärligt tråkiga»; vårt folks lif skall bli rikare, våra kvinnor lyckligare, och framför allt — mannen och kvinnan skola bättre förstå hvarandra, komma hvarandra närmare; det är: icke underskatta hvarandra.

Detta allt, tror jag, står att vinna, om vi kvinnor ärligt vilja. Början är redan gjord: i vetenskapliga realkurser, i handels-, slöjd- och hushållsskolor arbetas efter den nya metoden, och nu sända vi blott vår hälsning till alla kvinnor: »Arbeten för eder egen sak!»

Från västkusten.

Ett sommarbref från fröken *Eva*.

Du *har* väl inte väntat på de där brefven från min badort, som jag lofvade att »kanske» sända dig? Du *måtte* väl känna till betydelsen af det lilla ordet »kanske» i ett dylikt fall, och du har väl lefvat dig till den erfarenhet, att man aldrig skall tro ett löfte, som gifves »im wunderschönen Monat Mai», och lika litet bör man tro det, som lofvas im wunderschönen Monat Juni? Du har sålunda inte ett ögonblick hoppats på något sommarförtroende från din från Stockholm afvikna Eva, och du blir gladt öfverraskad af att åtminstone få höra ett ord, nu när tjänstledigheten snart är tilländalupen och sommaren snart är så med, om de lefnadsrön, hvarmed jag under de två gångna månaderna ökat min visdomsskatt.

Ack du, det har i själfva verket inte blifvit någon visdom af. Och resultaten? Ja, om du varit på västkusten, så vet du att resultaten af en sejour där ej ha rättighet att visa sig förrän efteråt — antingen de taga sig uttryck i ökadt kapital af hälsa eller i ökadt antal ringar på vänstra handen.

Vår lilla badort åstadkom tre förlofningar efter fjolårssäsongen — den är således ej helt och hållet att förakta. Den hör för öfrigt till de mera anspråkslösa, den är afpassad för folk, som vilja vara i fred på ett vackert ställe, men alls icke för skönhetstäflan och modeutställning. När stugan blir oss för trång och vi längta efter mondaint sommarlif, segla vi ut till den fashionabla badorten, som ligger ej långt härifrån och som har badhuspark och hotell, biljarder och kägelbanor, bal två gånger i veckan, basar, konditori och blomsterhandel. Där spelade man lavntennis i kostym, och där räknade jag till tretton löjtnanter från Stockholm. Där blåste en messingssextett i societetsparken, och där vimlade det af herrar och damer, så otadliga, som hade det varit hemma i Kungsträdgården, de uppträdt.

Där hade varit rätta platsen för mina tjusiga klädningar, men alls inte för min obetydliga person och min lust att lefva efter eget hufvud. Jag har uppgifvit planen att förflytta mig öfver till större valplatser från mitt lilla fiskeläge, där jag fann just hvad jag sökte för sommaren.

Hvad eller hvem är det då som fångat mig där? Det är alls ingen »han», men väl ett »det» — *hafvet*, som inte syns från den moderna badorten, hvilken gömt sig undan dess vindar bakom uddar och berg, men som breder sig mellan holmarna midt framför platsen, där min hydda står. Där ligger på sluttningen, i skrefvorna och på den smala strandremsan nedanför de brokiga små trähusen kringströdda, utan gårdar och uthus, ett par med en liten miniatyträdgårdstäppa i lä och med sina sjöbodar och sina bryggor nere vid stranden. Byggnaderna äro prydliga, ty det är ett förmöget samhälle. Ur fönsterna titta barnansikten fram, och småttingar, som ännu ej vant sig att hålla jämnvikten ute i lifvet, äro ute och klättra oförfäradt bland bergsknallarna — barn med kraftiga lungor och otämda lidelser, barn som kunna konsten att ge hals och att bli ursinniga, men som också kunna kvittra så försonande näpet och som kalla alla herrar för »pappa», ty deras rätta pappa är ute till sjös och har lämnat efter sig ett oklart minne, som vaknar när den lille får syn på en man med skägg i ansiktet.

Mellan stugorna gå korna och beta, där några fläckar af gräs slagit rot, och de varmaste dagarna stå de timme efter timme på de högsta spetsarne och gapa efter en svalkande fläkt. Då ha de utsikt öfver berg och sten, öfver gröna ängar inåt landet och blått vatten mellan bergen, mellan skären och där utanför.

Dit ut till hafs går vår seglingsväg, både när vågen glittrar och blänker i tusen solfläckar, så det ser ut, som om det regnade solsken ner från himlen — stora, blanka droppar — och då det blåser skarpt och bränningarna skumma och koka öfver undervattensgrund och hvirfla högt i vädret mot skären, och då vågorna komma rullande och skölja öfver båten, där den hoppar upp på kammen och sedan borrar sig ner i skummet, så att man *måste* skrika högt af lefnadsglädje. Att då sitta som skuthund längst

uppe i fören — så länge man *kan* sitta där — klädd i sydväst och en gammal regnkappa, som inte behöfver aktas, och se vågorna rulla upp, den ena bakom den andra och den ena längre och högre än den andra, och bli duschad och insaltad af skummet och brunstekt af solen, ser du, *det* är — ja, det är inte att beskrifva med något hvardagsord, men nog är det något helt annat än att sitta uppkrupen vid en pulpet i en banklokal i Stockholm. Och att glida fram ute mellan holmarna en stilla kväll, då måsarne stå och sola sig på skären, ibland parvis, men också en och annan enstöring, medan ejdermamma är ute och simmar med barnen, som dyka ner i tur och ordning, och som alltid hålla sig beskedligt i flock! Då blir bergen inåt fjorden så smältande blå och genomskinliga, som berg knappast ha rättighet att bli i den karga och färgfattiga norden — som jag finner hvarken karg eller tom på färg — och de hvita seglen stå därborta i soldiset som i en dröm, medan hafvet speglar gyllene aftonsol eller tunga molnmassor eller blodröda vägar öfver en blå, krusig yta — alltid något vexlande, något nytt och storslaget, antingen stämningen går i den lugna, fridfulla genren eller i den entoniga och tryckande dystra eller den stormigt lidelsefulla.

Och dessa kvällar bli allt mer oemotståndliga, ju längre det lider mot hösten. Färgstyrkan och färgprakten ökas, ju mer mörkret vinner öfver sommarens ljus, fyren som står utmed horisonten och som blinkar hvar femte sekund från solens nedgång till dess den nya dagen gryr, lyser med allt skarpare sken, ju mörkare natthimlen står som bakgrund därtill — under de ljusa sommarnätterna märker man knappt den då helt bleka ljuspunkten ute i hafsbrynet (där kunde våra skalder få motiv till en liten nätt och respektabel symbolisk dikt) — och båtarna draga efter sig i kölvattnet en strimma af mareld, som gnistrar i mörkret. Då nalkas den förnämsta arbetstiden för skärgårdsfolket. De, som gjort sommarturer på England eller Norge, komma hem, och de, som legat hemma och seglat med badgäster — den fashionabla badorten har inbringat dem några hundralappar hvar under sommaren — de göra båten i ordning för höstkampagnen, packa in »salongens» soffor i båthuset och utbyta de hvita, rena seglen mot vinterseglen, mörkgula eller roströda eller grå, gamla och väderbitna, som kunna tåla snöstormar och öfverspolningar af isvatten. Då — i oktober — gäller det att vara färdig, ty då kommer sillen, och det är sillen skärgårdsbon har sin vinterförtjänst af.

Då blir här lif i alla krokar, när de väldiga stimmen komma, när de stängas in i vikarne och tagas upp och samlas och saltas in och förvandlas i klingande mynt. Då är här arbete nog, då räcka ej timmarne till för att berga in hafvets skörd — men badortsbyggnaderna ligga då öfvergifna och mörka, »societetens» fönster äro förbommade och parken tom och balsalongen kolsvart och öde. Ingen som latas, inga lustseglatser, inga konserter, inga tillställningar för välgörande ändamål. Sommarens löjtnanter gå i paraden i Stockholm, kandidaterna läsa på sin examen i Upsala, flickorna profva nya vinterstassen och mammorna vänta och vänta på att resulten af den tilländalupna badsejouren skola bli kungjorda för en deltagande värld.

Men ännu äro vi ej *så* långt komna, ännu är här sommar och vi gå klädda i tunna, hvita lif och halmhattar, lefva dagsländelif och känna oss alls icke hågade att lämna vår vrå bland bergen, det lilla fiskläget, som man fann så ensligt och enformigt de första dagarna, men som man lärt sig hålla af och dit man så gärna vill komma åter, när man nästa gång får sommarledighet från sin bank.

Nu vet jag, hvad du tänker. Är detta allt, hon har att säga mig? tänker du. Eller skrifver hon allt detta sansade och stadgade, som är likt allt annat än hennes vanliga bref, endast för att pudra sina godtrogna väninnor?

Nej, du, jag skrifver som jag känner, och det som står här, det är det som hufvudsakligen upptagit mig under den tid som gått, sedan jag skref och berättade om min resa hemifrån. Jag minns föga af hvad jag skref den gången, bara att det var en del slarf om mina vårkänslor, om »prinsen», den prins alla små flickor sägas vänta på, och om kungariket, som han i all ödmjukhet skulle få lägga för mina fötter. I den stilen skulle jag kanske fortsatt, om jag kommit att hamna i Marstrand eller i Ljungskile eller i Lysekil. Här blåser dylikt skolflickspjoller bort, här är ej plats för osund, trånande månskensromantik; lika litet som badortsflirtation är på sin plats i den omgifning, där jag nu lefver.

Om jag endast kunnat skildra för dig det jag har för mina ögon, när jag drar upp min rullgardin på morgonen, då de tre tupparne väckt mig, och om kvällen, när jag glömmer mig kvar på verandan med utsikten öfver klipporna, öfver fiskeläget, öfver fjärdar och holmar ut till hafvet med fyrens blinkande stjärna som slutpunkt i taflan! Men det är en utsikt sådan som denna som med musik, man kan ej beskrifva den den, måste ses, liksom en melodi måste höras.

Det där sista har visst någon sagt före mig. Är det inte så? Jag gör inga anspråk på att vara spirituel — jag har ju varit borta från Stockholm i mer än två månader och har under den tiden idkat modernt badortslif tillsammantaget endast en och en half dag. Du får därför inte vänta, att jag skall komma åter lika »pikant» som jag for ifrån vårt vinterhimmelrike.

För öfrigt kan du vara säker på, att *det* skall inte ta mig fången!

Din Eva.

(Fröken Evas båda bref uppsnappade och afskrifna af **Georg Nordensvan.**)

I hushållspenningfrågan.

Reflexioner med anledning af de prisbelönade täflingsskrifterna i hushållsfrågan.

(Forts. o. slut från föreg. n:r.)

Idun n:r 27. 1500 kronor.

Hyran för 2 rum och kök anses vara tämligen lågt tilltagen, ehuru det nog finnes lägenheter, som uthyras för detta belopp, men man bör också komma ihåg, att stor besparing är förenad med en central bostad.

För kläder och skodon är på ett ställe angifvet 160 kr. och på ett annat 170, ehuru den förstnämnda summan tyckes vara den rätta. Emellertid är det ej möjligt, att två fullvuxna personer och tre barn under ett års tid kunna för denna summa vara passabelt klädda.

Till kontribution är beräknadt 100 kr., hvilka förmodligen kunna sänkas till 80 kr.

»Ved med omkostnader 44 kr.» kunna ej räcka till för 2 rum och kök, ty björkved lär man ej i Stockholm få för 15 à 16 kr. och barr- ej för 10 à 12 kr. ens i augusti, om man ock med de små månadsinkomsterna anser sig kunna fylla årets behof på en gång. Med tillämpning af här förut beräknade priser, hvilka naturligtvis hellre böra tagas litet för höga än för låga, skulle posten blifva cirka 57 kr., nämligen 1 famn björk à 22 kr. och 2 famnar barr à 14 kr. + kr. 2: 50 pr famn för iläggning och hemtransport, och då måste mannen själf ändå hugga veden, och det bör då gå för sig, förstås.

Till 7 liter oskummad och 14 liter skummad mjölk pr vecka är beräknadt kr. 1: 56, men då den oskummade mjölken betingar ett pris af 15 och den skummade 6 öre pr liter, så blir ju i själfva verket summan 1: 89 eller 33 öre mera pr vecka, d. v. s. nära 16 kr. pr år.

Potatis är upptagen till 4 öre pr liter, hvilket ingalunda är gängse pris, ty köper man i smärre poster, plägar man vanligen få den för 5 eller 6 öre, köper man åter tunnvis, blir det ej ens 4 öre.

Socker är jämväl här upptaget till 70 öre pr kg., men försåvidt man vill använda bitsocker, hvilket ju nästan utan undantag plägar vara fallet, så vet jag verkligen ej, hvar det fås för så billigt pris.

Lagerdricka tager man helst af bryggare, som då lämnar rabatt; 15 ½ buteljer betinga då ett pris af endast 75 öre och ej, såsom här upptages, 90 öre.

Jämväl här saknas utgiften för *lifförsäkring*, hvilken, som förut påpekats, är så ytterst nödig och så jämförelsevis billig.

Idun n:r 28. 3000 kronor.

Som dessa beräkningar gälla Göteborg, så anser jag mig endast kunna konstatera, att priserna på en hel del matvaror ställa sig betydligt billigare än här i Stockholm.

Dock vill jag inlägga min bestämda gensaga emot några uttryck. En man, som är »ett praktexemplar i allting» dricker ingalunda toddy och har ingen »hylla i salsskåpet, där punsch- och konjaksbuteljen har sin plats», och minst af allt kan det anstå en barnalärare. Att »öl och brännvin förekomma ytterst sällan», är ju ganska berömvärdt, men tvifvelsutan vore det bättre, om de aldrig förekomme.*

*Ensidig stränghet! Så stora vänner vi äro af ett måttfullt lefnadssätt, vilja vi ej gå med på öfverdrifterna och känna allt för många präktiga och i allo aktningsvärda äkta män, som dock för ett tillfälligt behof eller ett gästbesök kunna nyttja en spritdryck i sitt hus, för att underskrifva insändarinnans uppfattning. *Red. anm.*

»Min mans handkassa», 224 kr., torde tåla en betydlig reduktion, och förståndigare och mera välsignelsebringande vore det förvisso, om största delen däraf insattes i sparbank för barnens räkning eller för mötande af oförutsedda utgifter.

Idun n:r 29. 1500 kronor.

Här förekomma äfven en hel del priser, som visa, att en Vadstenabo lefver betydligt billigare än vi Stockholmare, hvarjämte skatten är häpnadsväckande liten mot hvad vi äro vana vid.

Hvad dock veden beträffar, så tager jag mig friheten tvifla på, att man i Vadstena kan fylla behofvet för ett helt år med 75 kr., då man vill elda upp »en liten treflig, komfortabel våning på 4 rum och kök».

Som ett rent slöseri må man väl beteckna den stora konsumtionen af trippel, vispar och borstar, ty för tio öre trippel plär godt räcka till i minst 6 månader, och en visp eller borste räcker för mig i flere månader.

»Köp alltid eder fisk den dag den är billigast» är visserligen ett mycket godt råd, ehuru tämligen svårt att följa, då man naturligtvis ej kan veta på förhand, hvilken dag fisken är eller blir billigast.

Att på hösten köpa potatis (»t. ex. 5 tunnor»), »äfvenså andra rotfrukter» och »ett litet parti smör» är alltid svårt, då inkomsterna äro små, ty det tar vanligen för mycket på kassan på en gång, ehuru det naturligtvis är en besparing.

»Utgiften för gossar i statens läroverk är ju ganska ringa.» Anej, det är den visst icke, ty har man t. ex. 3 gossar, så blir det allt en bra styfver för året.

Äfven här saknas en *lifförsäkring*, och då det förefaller att vara så billigt att lefva i Vadstena, förundrar det mig, att ej den utgiften är upptagen.

En fråga

till alla våra läsarinnor.

Hvilken är, enligt eder åsikt, den märkligaste kvinnan i er provins?

Det porträttgalleri af förtjänta kvinnor, som Idun nummer från nummer allt mer söker fullständiga, har under de gångna åren helt visst representerat rika skatter af dugande kvinnlig gärning, af uppoffrande kärlekstjänst, praktisk företagsamhet, forskning och konstnärlig talang. Det är dock icke möjligt för redaktionen att lika väl kunna vara förtrolig med förhållandena inom alla de vidt skilda delarne af vårt land, och då det är vår lifliga önskan, att Iduns porträttgalleri efter hand må komma att ge, så att säga, en allsidigt representativ bild af den samtida svenska kvinnans gärning inom hem och offentligt lif, så ha vi beslutit att vädja till alla våra läsarinnor allt ifrån Ystad till Haparanda och utbedja oss deras välvilliga biträde. ***Med annonsbilagan*** *till dagens nummer följer* ***ett frågeformulär,*** *som vi bedja Eder noga uppmärksamma, efter bästa öfvertygelse ifylla och till oss så fort som möjligt, men* ***senast inom en månad,*** *insända. Utom den verkliga tjänst, I därigenom gören eder tidning, och för hvilken vi blifva Eder uppriktigt tacksamma, bör en dylik omröstning för Eder själfva äga ett ganska stort intresse. En synpunkt, som vid frågans besvarande särskildt bör tagas med i räkningen, är att den nämnda personen ej hittills varit införd i Iduns porträttgalleri.*

Kära läsarinnor, denna lilla tjänst gören I helt visst både oss och — Eder själfva! Därför: genast till verket och skjuten icke upp! Stockholm den 11 augusti 1893.

Red. af Idun.

"Bergtagen".

Skiss af ***Elin Ameen.***

(Forts. o. slut fr. föreg. n:r.)

»Tycker du inte, Lisen,» sade fru Vivan och vände sig till denna, »att de här rörmöblerna äro utmärkt trefliga?»

»Jo,» svarade den tilltalade, »jag har tänkt höra efter, hvar de äro tillverkade. Tycker du inte, Gustaf, att de äro särdeles passande för vår salsveranda hemma?»

»Jo, det har du rätt i, vi ska taga reda på det.»

På förfrågan upplyste uppasserskan, att de voro mycket billiga och lätta att få. Det var fångar, som förfärdigade dem.

»*Fångar!*» Utropet kom från fru Lisen, och hon såg ut, som hade något obehagligt snuddat vid henne.

»Fångar!» upprepade hon saktare och lade handen med en smekande rörelse på stolskarmen.

»Nå, det är väl inte så märkvärdigt,» inföll hennes man, »det har du väl hört förr, att fångar utföra arbeten.»

»Ja, straffarbeten!»

»Du säger det, som beklagade du samhällets utskum och lagbrytare.»

»Det gör jag också — men hvarför kalla dem samhällets »utskum» — samhällets olycksbarn voro de nog från början. Och så är det motsättningarna i lifvet, som alltid framträda så skärande skarpa. Det stod plötsligt för mig, att vi sitta här bara för att roa oss, njuta af solsken, luft, skogsdoft och friheten; vi ha festat vid ett läckert bord och druckit champagne — medan de lefva på fängelsekost — och kanske hade ingen af oss varit en smula bättre än de, om vi varit i deras förhållanden!»

»Tackar så mycket,» inföll den gamla frun i stött ton, »du sätter oss i samma nivå med förbrytare!»

»Ja, ty vi äro alla människor!»

»Och du tror, att *jag*, om jag i morgon blefve förvandlad till en fattig kvinna i trasor, därför skulle stjäla, om jag frestades därtill?»

»Jag säger inte, att tant ovillkorligen skulle göra det, men det vore mycket möjligt — om tant vore hungrig!»

Fru Lisen log ett stilla leende.

»Du tror då inte på, att det finnes medfödt dåliga karaktärer, som göra det onda — bara för det ondas skull och som äro ohjälpliga?« frågade fru Vivan.

»Jag tror inte, att de äro så många, och jag tror inte, att någon är ohjälplig.»

»Hvad ville du då göra, samhällsförbättrerska?»

»Tala — tala litet till dem alla, men inte med läppar, fuktade af champagne, och inte klädd i siden och sammet — undervisa dem, älska dem och vinna dem.»

»Det är Tolstoy, som satt de där grillerna i min lilla hustrus hufvud,» sade mannen.

»Ja, Lisen dyrkar ju den galningen,» yttrade den gamla frun, »jag kommer ihåg, hur hänförd du var af Kreuzer-Sonaten, att jag, som trodde det var något om musik, något högt och lyftande, gick och köpte den. Jo, fint var det! En bok, som jag inte ville smutsa mina fingrar med att taga i — sedan jag läst den till slut. Gud, så jag skämdes, när den låg på salongsbordet en dag, då löjtnant Carlsson kom på visit och fick se den!»

»Han hade kanske också känt den djupaste blygsel, sedan han läst den,» svarade fru Lisen med ett litet skratt.

»Det felas bara, att Lisen en vacker dag öfvergår från teori till praktik, springer från man och barn och lefver »naturlif» i en Tolstoy koloni eller blir en annan Florence Nightingale och söker moraliskt förbättra fångar och brottslingar.»

Det var mannen, som talade i lätt gäckande ton, medan han sög på sin cigarr.

Idun n:r 30. 3000 kronor.

Att i de olika uppsatserna olika åsikter göra sig gällande, är ju helt naturligt, men ingalunda är det därför på sin plats att tala om »den blinda och färgen», så vida meningen ej är att påstå, att våra husmödrar äro *alldeles bortkomna* i den ädla hushållskonsten. För att komma till olika resultat är det alldeles icke »gifvetvis», att man utgått från »felaktiga premisser».

Idun har ju redan meddelat, hvilka uppsatser i ämnet berört Stockholm, landsortsstäder och landsbygden och jämväl verkställt prisfördelningen med afseende härå, hvadan »hänsyn» sålunda kan anses vara tagen till »prisförhållandena å de olika orterna».

Att Idun bort precisera hushållsfrågan närmare, särskildt angifvande lefnadsförhållandena i Stockholm eller i landsorten, för ämbetsmanna-, handtverkare-, lärarefamilj o. s. v. kan hvarken anses hafva varit nödigt — ty detta hade gifvit frågan ett omfång och en vidlyftighet, som varit allt annat än önskvärd — ej heller hade det förökat intresset för densammas belysande; dels bör man ej uppställa flere »streck» än de vi redan ha, och dels har Idun gifvit oss en profkarta på omkostnaderna på olika orter, som vi läst med både intresse och förvåning. Visst är det klart, att olika priser spela en stor roll vid fördelningen af utgifterna, men det har ju ingen heller förnekat, och det framgår äfven otvätydigt af de anförda uppsatserna.

Talet om »den sociala ställningen» duger ej i vår tid såsom varande föråldradt. »En handtverkare, som årligen förtjänar 2000 kr.» (hvarför ej 3000?), har ingalunda »lättare att draga sig fram än en lärare, handlande, militär eller annan ämbetsman med samma årliga inkomst», ty lefnadsomkostnaderna kunna visserligen i detalj ställa sig olika, men i hufvudsak blifva de desamma, och hvad utgifter för hyra, ved, kläder, skatter, »nöjen» etc. angå, så äro de lika för den ena som den andra. Detta påstående håller således ej streck i vår »nivellerande tid».

Efter dessa förutskickade anmärkningar tillåter jag mig öfvergå till det viktigare.

Om herrskapets matordning är ju ingenting att säga, ehuru »snapsen» nog kunde förtjäna sitt eget kapitel, men tjänarnes frukost, kaffe, smör och bröd (möjligen de 2 franska, hvarom uppsatsen talar) förefaller skäligen tarflig, särskildt de dagar, »då ärter, kål o. s. v. serveras», ty då få de ju ingen middag förrän kl. half 5 e. m. Visserligen är ej *deras* frukosttid angifven, men säkert är den långt före kl. half tio f. m., och med kännedom om tjänares förhållanden i allmänhet kan den ej vara annat än omkring kl. 7 f. m., hvadan fastan kan anses oskäligt lång.

»Till uppköp för veckan» får frun 15 kr., hvilket gör 60 kr. pr månad eller 720 k. pr år, men nu belöper sig specifikationens verkliga summa till kr. 23: 15 pr vecka eller kr. 1203: 80 pr år (ehuru det, troligtvis genom felräkning, står resp. kr. 21: 17 och kr. 1205: —), hvadan uppgiften om 15 kr. kan anses vilseledande. Och detta så mycket mera, som de resterande kr. 8: 15 pr vecka ej någonstädes kunna återfinnas.

Vi komma nu till kläderna, hvarvid genast faller i ögonen det anspråkslösa konto, som bestås mannen gentemot hustrun. I vanliga fall, och det med rätta, plägar väl mannen, såsom varande husets stöd, intaga första rummet, men här är förhållandet omvändt. Att han får *en* kostym om året samt vinteröfverrock hvart 5:te och sommaröfverrock hvart 4:de år, förefaller egendomligt nog, då man ser, att frun själf betingar sig *fyra* nya kostymer om året, hvartill rudimaterierna, såväl som till barnens kläder, tagas från Paris, en åtgärd, som våra kramhandlare ingalunda kunna tycka om; för resten, hvart skulle det bära för dem, om alla våra 3000-kronors-fruar och däröfver toge sina toalettartiklar från Paris.

Ett fint klädt fruntimmer i sällskap med en luggsliten herre är ingen behaglig syn, och en öfverrock, som sett sina 3 à 4 somrar eller vintrar, ser minsann ej längre proper ut; men det är ej alla äkta makar, som sällskapa utomhus.

»Att med *en* tjänare sköta ett hushåll så stort som ifrågavarande» torde mycket väl gå för sig, ehuru åsikterna ju kunna vara olika i detta fall; dock anses en »så liten inkomst som 3000 kr.» ej gärna stor nog att kunna bära utgiften för två tjänare.

Att man, i stället för att köpa böcker, »enklast och billigast kommer ifrån saken genom att låna hos vänner och bekanta», är sant nog, men metoden är långt ifrån att tillråda och bör sällan, om ens någonsin, användas. Det finnes nämligen personer, som sätta värde på sina böcker, och som äro rädda om dem, men som frukta att stöta sig med folk och därför *nödgas* låna ut af desamma för att sedermera få dem åter nedtrasade, och i många fall kunna de t. o. m. skatta sig lyckliga, om de verkligen få dem tillbaka; att gå och återfordra en utlånad bok möter många svårigheter. Jag talar af egen erfarenhet och bekänner, att jag knappt vet något värre, än då någon säger: »Kära du, den här boken måste jag låna hem och titta litet i.»

A. v. W.

Kvinnlig ingeniör. Universitetet i Ohio, Förenta staterna, har i dagarne för första gången tilldelat en kvinna, fröken Bertha Lomme, »graden» elektrisk ingeniör. Den unga damen fick genast anställning vid elektriska bolaget i Pittsburg.

»O, att jag kunde!» Det kom som ett dämpadt rop af undertryckt längtan och hänryckning.

»Anser du inte make och barn för kvinnans förnämsta plikter i lifvet?» frågade den gamla frun i sträng ton.

»Jo, och därför blir jag ju heller ingen Tolstoys lärjunge eller en predikare — annat än i teorier. Man är ju bunden med så många band här i jordlifvet. Men de andra, de *fria*, de som tänka och känna som jag — hvar finnas de, och hvarför dröja de?»

Hon reste sig hastigt från stolen, gick fram till verandans bröstvärn och vände ryggen åt de andra. Icke heller jag såg hennes ansikte, men jag hade dock en tydlig känsla af, att hon grät.

Fru Vivan gick fram till henne, lade armen om hennes lif och sade vänligt:

»Du lilla svärmerska, du ohjälpliga fantast, när skall du någonsin stiga ned från dina blåa moln och lära dig att taga lifvet sådant det är!»

»Ja, när?» sade fru Lisen sakta och lade smekande sin kind mot den andras axel.

»Nå, från teorier till det rent praktiska,» sade herr Gustaf, »hur vill du ha det med möblerna — ska' jag ställa om några eller ej?»

En stund senare hade de alla lämnat verandan, och på aftonen reste de från hotellet.

Jag kom att tänka på en legend af den danske författaren, numera aflidne professor Goldschmidt, där den unga hustrun ständigt hör en melodi, endast förnimbar för henne. Hon hör den i de små isklockornas klang från den frusna daggen på grässtråna, från trädens sus, i vindens klagan, från det inre af »den stora stenen». Men maken, som vandrar vid hennes sida, hör den ej. Han skrattar åt hennes fantasier, hånar henne och blir tillsist otålig. Hon tiger då och sluter sig alltmera inom sig själf. Melodien kan hon dock aldrig glömma, ty den fortfar att klinga mot henne, hvart hon än går, den lockar och drager henne. Till sist ljuder den oemotståndligt från en gammal hög, vid hvars fot den stora stenen ligger. Stenen viker undan, högen öppnar sig, hon träder in, hon har funnit melodiens hemvist, hon är *bergtagen!* Borta från jordlifvets bojor lefver hon en tid sitt ideal-lif vid dens sida, som för henne förklarar melodiens mening, och som själf kallar sig för fågel Fenix. Men en dag ropar henne mannen där utanför i lagens namn — och hon måste lyda. Mannen tänder eld på ljungen och skogen, högen brinner upp, och den unga frun tycker sig se fågel Fenix flyga bort ur lågorna. På natten brinner äfven makarnes slott, och då mannen vill rädda henne på en stege, ropar hon:

»Det kan ej bäras,» och störtar sig i lågorna.

Hade icke fru Lisen en dylik melodi ständigt ljudande i sina öron, och hvem hörde den väl eller förstod den utom hon? Icke maken, icke hennes vänner. Skulle hon en dag bli »bergtagen»? Hvem eller hvad skulle då gifva henne nyckeln till melodiens lösning? Skulle »idealet» en dag frånryckas henne med omild hand — och skulle icke heller hon kunna »bära det»?

Sen till, att *Idun med Modetidning* finnes hos alla edra bekanta!

Jungfrun, som sökte herrskap.

En tidsbild för Idun af *Corde.*

Förr i världen var det herrskapen, som togo tjänare, nu är det jungfrurna, som taga herrskap. Jag hörde nyligen talas om en tjänstflicka — nej, förlåt — en husfröken, som på en månad hann kassera vid pass ett dussin familjer. Hon flyttade i olaga tid för att tillträda en sällsynt »bra kondition», som af en händelse var ledig. I en blink hade hon synat frun, när de gjorde upp saken, och funnit att så ledigt som där skulle blifva hade hon aldrig haft. Där taltes »utrikiska», och familjen förstod ej många ord af hennes svenska tungomål. Det var en stor fördel; dess bättre kunde hon sköta sig efter eget behag. Men efter två dagar hade hon fått nog, det var en förbistrad, hednisk mat de lagade, den hvarken ville eller kunde hon besudla sin mage med. Hon bjöd till att förklara, hvarför hon icke kunde hafva den äran längre, men blef oförstådd. Med en gest och en axelryckning betecknade hon: »Jag går». Och gick gjorde hon.

Hon tog in på ett hotell i afvaktan på något antagligt engagement, annonserade om den tid hon tog emot och fick genast besök.

En lärd mans fru anhöll om den glädjen och förmånen att få henne i sitt hus; nästan blygt berättade frun, att de hade blott ett barn, och att de ville göra henne minsta möjliga besvär, mannen älskade sitt damm på böckerna, så i hans rum behöfde hon aldrig gå in.

Ja, hon skulle tänka på saken och möjligen lämna svar vid tillfälle. Men till en bekant sade hon: »Den frun besöker jag då visst inte, hon kan sitta där och vänta, — simpelt folk.»

Kom så en grosshandlarfru, hvars sätt mer behagade. Där gjorde hon visit, men o fasa, det var öfverdrag på möblerna! Dessutom redogjorde frun för, att hon icke älskade att få sina kläder borstade inne i salongen. »Borsta!» Hon hade då aldrig borstat någonstädes! Fruar nu för tiden ha då verkligen pretentioner: taga i deras otäcka paltor och få all möjlig smitta!

En liten fin, nygift fru kom nästa dag på mottagningstiden och blef så imponerad af frökens öfverlägsenhet, att hon ansåg sig få en verklig skatt, om hon finge binda henne för åratal i sitt hem. Ett års ersättning på förhand var det minsta den lilla frun kunde erbjuda för de ovärderliga tjänster, hvaraf hon och hennes dyre make skulle komma i åtnjutande. Nu såg det då ut att arta sig för en stackars, värnlös flicka, som måste söka sitt uppehälle hos andra! Men frun hade underlåtit att beskrifva kokerskan. Med en smula estetiskt sinne kan väl hvar människa förstå, att man icke dagligen lefver tillsammans med en kvinna, som har en sådan näsa. Stor, potatisformad och oundviklig i alla vändningar framkallade den en hel dags tårefloder hos vår fröken, förtog sömn och aptit. Hon insåg, att hennes lifssafter skulle förtorka, om hon fördröjde sig i detta hus. Hon gaf därför tillbaka en tredjedel af årslönen och kom till detta pris loss från sitt lidande.

Nu började hon verkligen blifva ledsen: hvarför skulle just *hon* hafva så oerhörda svårigheter i världen att kämpa emot? Hvad visste de rika, gemena fruarna, som prima i sina sammetskläder, om den hårda lott, som deras tjänande medsystrar fått på sin del.

Men hon fick en idé! Hon skulle minsann bekväma sig att själf göra ett försök. Hon gick på visit under mottagningstimmen till statsrådinnan, som hon sett förr i världen hos någon af sina fruar. Bad om en stunds samtal för att få upplysning om ministerfruarnas karaktär, om det var någon statsrådinnan kunde garantera värd att offra sina tjänster på. Hon ville icke helt och hållet taga sin hånd ifrån mänskligheten, förrän hon gjort detta försök. Hon bad att få utveckla sina åsikter för den något förvånade grefvinnan.

Förr i världen visste hon, att det frågades om lof för att blifva ledig och gå ut, men det faller af sig själft, att det nu mer är alldeles bortlagdt. En sådan inskränkning i en människas fri- och rättigheter skulle hon då aldrig hafva underkastat sig, äfven om hon varit nog olycklig att lefva i ett förgånget århundrade. »Nu fordra vi som en skyldig höflighet, att herrskapet rådgör, om dagen är lämplig för en middagsbjudning, det blir en obehaglig kollition, ifall vi förut mottagit en invitation. Sjukdom gilla vi ej heller, det är så osundt att bo i ett hus, där någon icke mår väl; vi gå genast, när sådan inträffar; vårt enda kapital är hälsan, så den riskera vi ej. Betjänt se vi gärna, att det finns, det är så bra att få sina skodon skötta af en kraftig hand; dessutom ger det litet omväxling åt vår sorgliga tillvaro att utbyta åsikter med en man.»

Grefvinnan började röra på sig litet oroligt, men förklarade helt artigt, att hon aldrig hade för sed att redogöra för sin umgängeskrets' förhållanden än mindre sina vänners karaktär: hon kunde nog inte i detta fall stå till tjänst.

Det mulnade på allvar. Hon gick till hotellet och tänkte. Tills vidare hade hon ju att lefva af, något skulle väl kunna göras ändå. Om hon till en början skulle agitera för en demonstrationsdag för kvinnliga — ja hvad för ord skulle hon fylla i: »servanter» var nog finare än det råa »tjänare», men hon förstod icke riktigt, hvarför frun, som brukat använda det, alltid fått en viss föraktlig krökning på läppen. Kanske inte alla förstodo, hvilka som skulle demonstrera, om hon använde ett för fint ord. — Nå, det fick blifva en senare fråga, viktigare var att hitta på något att samlas ikring, som vore nytt och kunde slå an.

Den där gamla normalarbetstiden var det då ingen framfärd med, för allt hvad karlarne åbäka sig. Det hade hon trott förut, ty allt hvad normalt heter går inte i våra dagar, inte en gång underkläder, bara för de sätta normal framför. Nej, ett strå hvassare vore att fordra procent eller andel i vinsten på sammetsklassens nedriga pengar, vare sig de hafva egen förmögenhet eller förtjäna grofva slantar. Tio procent vore visst rätt bra. Där hade hon sin idé!

»Jag går och talar vid den där uppoffrande folkvännen och talaren, som är en sann vän till de förtryckta; fem kronor i rådfrågningstaxa är det väl värdt.»

Han lär hafva funnit idén värd att beskyddas, och under en liten munter supé på Hasselbacken gjordes program upp till en väldig kvinnlig agitation.

Hur det kommer att gå, och när den skall sättas i verket, vet inte jag, men i sinom tid få vi, som hafva hälsan och framtiden, nog upplefva det.

Stockholms pensionatlif.

En liten vägledning

för hufvudstadsbesökande damer.

För Idun af *C. B.-H.*

(Forts. o. slut från föreg. n:r.)

Kommendörsgatan skäres af *Nybrogatan,* och våra läsare torde måhända ej hafva något emot att följa med till *n:r 30,* det stora, nybyggda hus, som ligger i hörnet af den breda, tysta Linnégatan. En stor fördel af att bo på Östermalm är, i förbigående sagdt, stillheten som råder här samt den friska luften, långt renare här än i andra delar af staden.

I första våningen af ofvannämnda hus har *fröken Louise Gyllenram* öppnat ett pensionat, enligt hvad den berömde hypnotisören doktor Wetterstrand yttrat till oss kanske det »bästa i hufvudstaden» och därför också lifligt eftersökt af denne läkares långväga svenska och utländska patienter, men äfven af förnäma utländska familjer, hvilka stundom för längre tid slå sig ned i Stockholm, i hvars »högsta societetslif» de deltaga. Unga adelsfröknar från landsorten eller andra förmögnare mäns döttrar kunna här finna ett verkligen godt hem, med rikligt tillfälle till öfning i talandet af främmande språk, och där allt är ordnadt på ett synnerligt behagligt och solidt sätt. Den rättframma hjärtlighet, som utmärker värdinnan, förtager all stelhet. — Utom en elegant salong, som är gemensamt samlingsrum och som fritt disponeras af gästerna, samt en stor vacker matsal, innehåller våningen flere större och smärre rum, hvilkas pris är något olika, varierande mellan 100—110—125 kr. beroende af rummets storlek eller om det delas med annan person, t. ex. då två unga flickor bo tillsamman. Ljus och sänglinne hafva — åtminstone hittills — ingått i detta pris, och är rummens utstyrsel af prima beskaffenhet. Det samma gäller mat och dryck: frukost med te, choklad m. m.; lunch med en varm rätt; middag: smörgåsbord, tre rätter mat, öl och kaffe; tesupé med en rätt och kallskuret. Den, som skrifver dessa rader, kan opartiskt och på grund af erfarenhet yttra sig om detta pensionat.

Ännu flera »inackorderingshem» finnas vid *Linnégatan,* ehuru af enklare beskaffenhet och därför vädjande till enklare personer. Ett sådant är *prostinnan Olaii* hem, *Linnégatan 16, 2 tr.* Man får här ett intryck af enkel hjärtlighet och välvilja, som är ägnadt att väcka förtroende. Matsalen, som samtidigt är samlingsrum, är inbjudande och vänlig — särskild salong finnes endast i högst få af de t. o. m. finaste pensionaten. Priset är för hel inackordering utan lyse och sänglinne 65 kr. för deladt rum och 80—85 kr. för ensamt. *Endast* unga flickor emottagas, helst sådana som vistas i Stockholm för att *arbeta,* vare sig för att genomgå seminarium, gymnastiska centralinstitutet, tekniska skolan, musikaliska akademien o. s. v., och hvilkas föräldrar för sina barn önska et *godt* och *säkert* hem.

Detta senare torde gälla äfven för det pensionat, som finnes i huset närmast invid, *n:r 18 Linnégatan, 2 tr., fru Tisell,* om hvilket vi dock äga mindre personlig kännedom. Äfven här emottagas endast damer och är priset — utan lyse och sänglinne — 100 kr. för ensamt rum, 90—95 för deladt.

Något närmare stadens centrum, *Biblioteksgatan n:r 18,* finnes ett icke minst för finskor välbekant pensionat, *friherrinnan Ebba von Schwerins,* född Sparre. De flesta gästerna här utgöras dels af unga flickor, dels af patienter hitsända förnämligast af major Brandt, den kände massören. Hvad de förra angår, erhålla de hos friherrinnan Schwerin en »moders vård», men i utbyte kräfver hon ock att till vissa delar besitta en »moders rättigheter», något som bör vara ytterst lugnande för de familjer, hvilkas unga döttrar där finna ett hem för längre eller kortare tid. Hon följer dem på teater, konserter o. s. v. och söker i alla afseenden och med största välvilja bistå med råd och dåd hvar hon så kan. En och annan gång afbryter en liten soirée dansante hvardagslifvets jämna gång; till denna inbjudes ungdomen i de familjer, som utgöra friherrinnan von Schwerins umgängeskrets. Priset är 100—110 kr. för ensamt rum, 75—85 kr. för deladt, inberäknadt allt, äfven lyse och sänglinne. En stor fördel är, att man kan få bo här äfven kortare tid, hvarvid priset är 1 kr. 65 öre pr dygn för rummet samt mycket moderata priser för de måltider, man intager, antingen man stannar till alla målen eller äter ute. God kost och behaglig »hemton» göra, att man ofta föredrager att helt enkelt stanna hemma i den vackra, intill matsalen gränsande salongen, i stället för att söka förströ sig med de vanliga nöjena utomhus.

Ett stilla vänligt hem med god anda erbjudes unga flickor eller andra ensamma damer hos *fröknarna Rosén, Smålandsgatan 28* (förr 18). Redan vid inträdet i den rymliga och vackra matsalen, som äfven är gemensam salong, ser man, att en allvarlig anda gör sig gällande här. Väggarna prydas nämligen af bilder och fotografier af religiöst ämne. Men detta »allvar» kännes aldrig tryckande; tonen är hjärtlig och glad, och den välvilja, som präglar de båda systrarna — värdinnorna, hvilka mera se på sina pensionärers än på eget bästa — liksom meddelar sig åt hela kolonien.

Rummen, såväl större som smärre, äro glada och behagligt möblerade; maten är god, och alla som bo här äro alltid nöjda. Prisen äro för hel inackordering, men utan sänglinne och ljus, 75—100 kr. för ensamt rum, beroende af storleken, samt 65—70 kr. för deladt. Måltiderna bestå af frukost klockan nio, smörgås och öl på förmiddagen, middag klockan fyra, två rätter, tre om söndagen, öl och kaffe samt vanlig tesupé på aftonen. Om somrarna mottagas äfven gäster för kortare tid, till och med för dag; det centrala läget, helt nära Norrmalmstorg, och det välvilliga bemötande man röner göra detta ställe synnerligen lämpligt. Priset pr dag är, när det gäller vanliga resande, 2 kronor för de större, i hvilka två personer väl kunna bo, samt, om vi ej missminna oss, 1—1 krona 50 öre för de mindre. Frukost och kväll serveras då efter behag, men ej middag.

Unga studerande flickor kunna vidare finna ett vanligt ehuru enkelt hem hos *fröken Thuillard, Barnhusgatan 8.* Äfven här är tillfälle till gratisöfning i språk, enär fröken Th. är fransyska och under tolf år varit lärarinna i fröken Eva Rappes bekanta stora flickpension.

Andra adresser till verkligt säkra och goda, om än enkla, inackorderingshem äro *fru Glöbel, Mästersamuelsgatan 59, fru Wall, Teatergatan 6* o. s. v. Om dessa senare hafva vi dock ingen närmare personlig kännedom.

Härmed hafva vi efter uppmaning af många bekanta i södra och västra Sverige aflagt rapport om, hvad vi af *egen erfarenhet* känna om Stockholms pensionatlif, och hafva vi uttalat vårt omdöme samvetsgrannt och naturligtvis utan att vilja göra reklam för någon.

Ur notisboken.

Kronprinsessan Victoria fyllde i måndags 31 år, och festlighölls dagen i anledning häraf både i hufvudstaden och på Tullgarn, där furstinnan nu uppehåller sig.

*

En ny grefvinna af Visborg. Prinsessan Bernadotte nedkom förliden fredag klockan 10 förmiddagen med en dotter. Prinsessan, som vistas å Rosendals slott, befinner sig efter omständigheterna väl.

*

Den svenska kvinnan i Chicago. Fröken *Hulda Lundin* uppträdde nyligen å kongressen för uppfostran i Art Palace å Loke Shore i Chicago med ett intressant föredrag rörande »Uppfostringsväsendet i Sverige». Fröken Lundin hälsades med stormande applåder af en, trots den odrägliga hettan, stor publik. Hon gaf en historisk redogörelse för folkundervisningen samt behandlade universitetsförhållandena, slutande med några antydningar rörande professor Sonja Kovalevsky. Hvad som väckte lifligaste anklang, var dock skildringen af folkhögskolan och dess idé. Efter föredragets slut omringades hon af en mängd herrar och damer, hvilka utbådo sig närmare redogörelser för skolförhållandena i Sverige.

*

En indisk prinsessa — sannolikt den första som någonsin besökt Sverige — gästar för närvarande Stockholm i sällskap med sin make, indiske fursten Ihakoren Saheb från Gondal (en tributärstad till Bombay). De långväga resandena komma från Nordkap och Trondhjem samt hafva nu senast besökt Upsala. Under sitt vistande i hufvudstaden har det indiska fursteparet, åtföljdt af pastor primarius teologie doktor Fehr, besökt stadens sevärdheter. Ihakoren Saheb är en upplyst indisk prins, och i Edinburg studera för närvarande tre af fursteparets barn, två yngre söner och en dotter.

Idun torde möjligtvis inom kort bli i tillfälle meddela den långväga furstinnans porträtt.

Teater och musik.

Djurgårdsteatern. I måndags afton afslutade hr och fru *Castegren* sitt gästspel å denna scen med en beneficeföreställning, vid hvilken de hade att glädja sig åt en till sista plats fullsatt salong, som med blommor, applåder och inropningar till det älskvärda konstnärsparet sade ett au revoir!

I tisdags återupptogs det från förra sommaren bekanta roliga lustspelet »Gendarmen», där hufvudrollerna fortfarande innehafvas af fru *Eliason,* fröken *Magnusson,* hrr *Ranft, de Wahl* och *Eliason.*

Till efterpjes gifves fortfarande under stort bifall sommarrevyn »Spökerierna på slottet».

Elpis Melena,

»Kretas välgörarinna».

Af *Cecilia Bååth-Holmberg.*

(Forts. o. slut.)

De korta, varma sommarnätterna under Kretas himmel söka sin like i ljufhet och äro ej mindre intressanta. Vi sofvo i regel under våra endast 4 fot höga tält, ibland under bar himmel och öfverstrålade af myriader gnistrande stjärnor; men med eller utan tält, alltid låg Chiaramonte i min omedelbara närhet; jag drömde mig vara i Arabien och vaknade halft besviken att finna mig på Kretas mark — — —»

I ett bref till mig helt nyligen skrifver fru von Schwartz: »Jag begråter ännu Chiaramonte såsom en af mina dyrbaraste vänner. — — — Han är dock nu ersatt af en förtjusande liten egyptisk åsna, som jag räddat, då den på en gata i Kanea dignade under en oerhörd börda sand; nu bär den

dagligen mitt lätta tält till stranden — det skulle nämligen bli stulet, om det kvarlämnades där — — —»

Detta sista yttrande är betecknande för Kretas befolkning; men oaktadt denna sålunda ej respekterar andras egendom i allmänhet, ej ens när det är fråga om den välgörande kvinnans tillhörigheter, och ehuru för ej länge sedan någon kreter »på skämt», som det hette, affyrade ett skarpt skott genom hennes fönster, när hon låg sjuk, är hon dock högt uppburen och vördad. Fastän Kretas politiska läge efter 1871 är mera oberoende och lyckligt än någonsin förut, uppstå dock ofta både allvarsamma och blodiga konflikter mellan muhamedaner och kristna, turkar och greker; de kristne i Khalepa fly då vanligen till fru von Schwartz, vissa om att inom hennes skyddande murar vara säkra för förföljelse.

Fru von Schwartz har dock varit och är alltjämt utsatt för en mängd småbedrägerier från de inföddes sida, och hon är fullt på det klara med, att dessa ej förmå känna eller visa tacksamhet. Också skref hon vid ett tillfälle till mig: »Jag kan olyckligtvis säga liksom madam de Staël: efter att hafva grundligt lärt känna människorna, har jag funnit större tacksamhet hos djuren.»

Hela Caneas »fina värld» har emellertid sin samlingsplats i denna högt begåfvade kvinnas hus. Hvarje fredag har hon mottagning. Då infinna sig alla, som innehafva en högre ställning, utländska konsuler, förnäma greker och turkar o. s. v. Balkongdörrarna till trädgården stå uppslagna, och herrar och damer komma efter behag. Gästerna undfägnas med utifrån importerade sötsaker och vatten — särskildt anses hallongelé såsom en stor läckerhet; gästen tager en full tesked däraf, dricker vatten till, sätter den använda skeden i det använda glaset, som därefter genast borttages. Sedan bjudes hett turkiskt kaffe, som drickes mycket långsamt och hvartill alla gästerna röka cigarretter.

Samtalet föres på franska, engelska, turkiska och grekiska; värdinnan är liflig och vid full själsspänstighet, är uppmärksamheten själf. Hon älskar musik och låter ofta höra sin konst på pianot. Vid solnedgången aflägsna sig alla gästerna.

Hvarje afton gör »tant Elpis», eller »mutter Elpis» som hon skämtsamt kallas af sina närmaste vänner, en promenad i en nära Khalepa belägen vacker liten dal, beskuggad af hundraåriga olivträd. På sin arm bär hon då alltid en väska eller liten korg, fylld med bröd, som är ämnadt åt de stackars herrelösa hundar, hon möter på sin väg. Också komma hela skaror sådana springande emot henne, så fort hon uppenbarar sig utom den mur, som omgifver hennes egendom; de upptäcka henne från långt håll och omgifva henne, hoppa och gnälla, slicka hennes händer och lägga på allt sätt i dagen sin tillgifvenhet för henne. Härför har hon fått tåla åtskilligt löje. En hvar med hjärtat på rätt ställe skall dock ej kunna undgå att känna sig rörd öfver denna till åren gamla, till sinnet så unga dam, hvilken orubbligt håller fast vid de grundsatser, hennes varma hjärta lärt henne, och hvars lifs sträfvan varit och är att mildra kvalen för skapade varelser, både människor och djur.

Baronessan Marie Espérance von Schwartz är nu, som sagdt, 71 år gammal; hennes hälsa, som i hennes yngre dagar så ofta vacklat, tyckes nu trotsa årens makt. Hon tillskrifver detta den sköna öns välgörande inflytande. Och denna ö — sagolandet Kreta — åt hvilken hon i nära trettio år gifvit sina omsorger och sin kärlek, har hon äfven ägnat sin pennas sista och största arbete: hösten 1891 på hennes 70:de årsdag utkom på tyska ett stort och elegant praktverk af henne öfver Kreta och hvad hon där erfarit och iakttagit.

Måhända kommer detta verk att bli liksom slutstenen i denna sällsynta kvinnas lifsarbete. Och när hon en gång är borta, är det rätt troligt, att hennes minne icke skall bevaras af Kretas otacksamma befolkning. Men för Kretas misshandlade hästar, åsnor och hundar skall hon fortfara att vara en skyddande välgörarinna, ty hon har i sitt testamente förordnat, att räntan af en större summa, förvaltad af engelska konsulatet, efter hennes död årligen skall tillfalla djurskyddsföreningen på Kreta.

Innehållsförteckning.

Madame Juliette Adam; af *Mari Mihi* (med porträtt). — Små gottländingar; poem af *Anna Knutson*. — Kvinnofrågan och vetenskapen; af *Kate Schirmacher*. II. — Från västkusten; ett sommarbref från fröken Eva; af *Georg Nordensvan*. — I hushållspenningfrågan: Reflexioner med anledning af de prisbelönade täflingsskrifterna i hushållsfrågan; af *A. v. W.* (Forts.) — En fråga till alla våra läsarinnor. — »Bergtagen»; skiss af *Elin Ameen*. (Forts. o. slut.) — Jungfrun som sökte herrskap; en tidsbild för Idun af *Corde*. — Stockholms pensionatlif; en liten vägledning för hufvudstadbesökande damer. För Idun af *C. B. H.* (Forts. o. slut.) — Ur notisboken. — Teater och musik. — Elpis Melena, »Kretas välgörarinna»; af *Cecilia Bååth-Holmberg*. (Forts. o. slut.) — Tidsfördrif.

Tidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Den rike alltid hafva plär,
hvad fattigman behöfver.
För en gång saken omvänd är.
Förvånas du däröfver?
Så hör: jag aldrig blifva kan
för arbetarn nödvändig,
då däremot af rike man
jag söks med oro ständigt.
Jag skifta kan på alla sätt,
till godhet, pris med mera,
jag kan, som du nog märker lätt
i tusental variera.
En art af mig i Idun du
hvar vecka säkert finner.
Så gissa då, du kan det nu —
om snillets låga brinner.

Och småord fås, som du förstår,
utaf bokstäfver elfva.
Hvad händer att lillpysen får,
ni kanske fått det själfva.
En färg, en sport, ett slag af land.
Och det, hvarom man säger,
att det med en allsmäktig tand
förstör allt jorden äger.
Ett annat ord för flicka finns;
och hvad kan flickan vara?
Ett utländskt tilltalsord du minns,
om du vill söka bara.
Hvad fick i vintras Ålands haf?
Det, hvarur växten spirar?
Hvad är väl den, som sänks i graf?
Hvarmed man spiseln sirar?
Säg två adverb till rum och tid.
Hvad fåglar oftast äga.
Och motsatsen till kif och strid,
det är ej svårt att säga.
Hvad kan man kalla en som mist
ett utaf sina sinnen?
Hvad hvarje järnspis har för visst.
Hvad i på rummen finnen.
Ett slags förstånd af skaparn är
åt alla djuren gifvet.
En samling sten. Hvad du blef, när
du trädde in i lifvet.

Nu är det nog. Måhända finns
af småord ännu många.
Men vackra bitar, nog du minns,
de äro sällan långa.
Men slut det blef för att — för att
om jag det skulle bikta —
det är så svårt att dikta.

Ltg.

Charad.

Mitt första — en prydnad som praktfullt sig ter,
som glans och som rang åt sin bärare bringar;
den värdefull anses af mången, som ser
allenast till ytan och namnet, som klingar.

En ström är *mitt andra*, som ringlande går;
än leka så sakta, än brusa dess vågor,
än smeker dess bölja, än kraftigt den slår,
försättanda mången i eld och i lågor.

Mitt tredje förglöm ej, ack! haf det i minne,
där tungt du nu trälar i stoft och i grus!
Det lättar din möda, det lugnar ditt sinne,
som bäfvar af oro i stormarnas brus.

Mitt hela så gärna mot rymderna ilar,
när aftonen svalkats och dagen har flytt;
du somnar med lugn, och i trygghet du hvilar
och möter med glädje din morgon på nytt.

L. P.

Ifyllningsgåta.

De 24 tomma rutorna i nedanstående kvadrat skola ifyllas hvar och en med en bokstaf sålunda, att de 6 vågräta raderna utgöra bekanta ord. Orden, men i annan ordningsföljd, beteckna: en fågel, ett mansnamn, ett läroverk, ett handtverk, en krydda, en bok.

		N	I		
		T	B		
		L	K		
		C	E		
		N	R		
		T	A		

Surre.

Bokstafsspiral.

Hvad läses här?

E. O. Burman.

Lösningar.

Charaden: Koleran.

Diamantgåtan: Man, Samum, renegat, kameleont, katekes, skola, Ane.

Omkastningsgåtan: Agas — saga.

Den geometriska uppgiften:

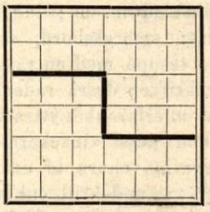

Bokstafsgåtan: Portugal — Lissabon.

Aritmogryfen: Irland, Motala, piston, oliver, Rudolf, Tranås, Fingal, öknamn, rishög, Berlin, Ungern, domare — Importförbud.

Räknekonsterna: A. börjar, i det han nämner 7, B. svarar 10. Summan utgör nu 17. A. nämner härpå 5; summan är då 22, och så fortgår räkningen, tills 100 är uppnådt. Ett sätt att ofelbart vinna är följande: man lägger 1 till det tal, som ej får öfverskridas. I föreliggande fall får ej 10 öfverskridas. Man tager då 11 och räknar tillbaka från 100, d. v. s. man får talen 89, 78, 67, 56, 45, 34, 23, 12, 1, hvilka skola utgöra summorna under räkningen. Om därför A. börjar och nämner 1, skall B. icke kunna förhindra, hvilket tal han än väljer, att A. på sin sida får de nämnda summorna och sålunda vinner.

2. I detta fall måste man draga 11 från 120; summorna bli då: 109, 98, 87, 76 o. s. v.

3. Tag siffran 8 såsom det tal, hvilket ej får öfverskridas i stället för den i uppgiften angifna 10:an. Summorna bli då 91, 82, 71 o. s. v.

4. Skall man själf börja att taga bort, så tar man t. ex. två stycken först och iakttager sedan, att summan af de stickor, som motspelaren tagit, och af dem, man själf skall taga, tillsammans utgör 7. Har alltså motspelaren tagit 4, får man själf ej taga mer än 3. På detta sätt får man den aritmetiska progressionen 2, 9, 16, 23; då nu ej mer än 7 återstå, men ej fler än 6 få tagas, så skall man alltid ha fördelen af att göra det sista draget.

5. Man iakttager, att om motspelaren gör det näst sista draget, 6 stickor finnas kvar; tager han 1 sticka, så tager man 5, tager han 2, så tager man 3, tager han 3, så tager man 2 stickor o. s. v.; för motspelaren återstår alltid den sista stickan.